

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра міжнародної економіки та туризму

Дорофєєва Х.М., Бочарова Ю.Г.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

**Кривий Ріг
2017**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра міжнародної економіки та туризму

Дорофєєва Х.М., Бочарова Ю.Г.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри міжнародної економіки та
туризму
Протокол № 1
від "29" серпня 2017 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол № 1
від "28" вересня 2017 р.

**Кривий Ріг
2017**

УДК 339.9 (076.5)
ББК 65.5я73
Ч 49

Рецензенти:

С.В. Маловичко - докт. екон. наук, доцент
Г.О. Горіна - канд. екон. наук, доцент

Дорофєєва Х.М., Бочарова Ю.Г.

Ч 49 Інноваційні технології в туризмі [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / Х.М. Дорофєєва, Ю.Г. Бочарова ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. міжнар. економіки та туризму. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – 53 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів всіх форм навчання і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік основної та додаткової літератури.

УДК 339.9 (076.5)
ББК 65.5я73

© Дорофєєва Х.М., Бочарова Ю.Г., 2017
© Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	6
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	16
Змістовий модуль 1. Інноваційна діяльність в туризмі	17
Змістовий модуль 2. Правове регулювання та фінансове забезпечення інноваційної діяльності в туризмі	24
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	27
Змістовий модуль 1. Інноваційна діяльність в туризмі	28
Змістовий модуль 2. Правове регулювання та фінансове забезпечення інноваційної діяльності в туризмі	41

ВСТУП

Туризм на сучасному етапі розвитку світової економіки є глобальним соціо-економічним явищем, що функціонує в умовах жорсткої конкуренції та характеризується значним ступенем залежності від інноваційних процесів, які у свою чергу є детермінантами конкурентоспроможності туристичних підприємств.

Метою дисципліни “Інноваційні технології в туризмі” є формування системи знань про особливості розробки та впровадження інноваційного туристичного продукту, використання інноваційних технологій у його формуванні та обслуговуванні туристів.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути такі **компетенції**:

знання і розуміння:

класифікації інновацій в туризмі

структури і стадій інноваційних процесів

основних інформаційних інноваційних технологій в процесах туристичного обслуговування

специфіки систем державного регулювання інноваційних процесів в Україні

сутності і структури механізму фінансового забезпечення інноваційної діяльності

поняття ефективності інновацій в туризмі

застосування знань і розуміння:

уміння застосовувати новітні інформаційні технології в комплектуванні, просуванні та продажі турів

уміння використовувати інновації в управлінні туристичними підприємствами

уміння розрахувати ефективність інновацій у туризмі

уміння визначати особливості розроблення та впровадження інноваційного туристичного продукту

уміння використовувати інноваційні технології в обслуговуванні туристів

володіння новітніми механізмами та методами управління міжнародними та вітчизняними підприємствами сфери туризму

уміння використовувати інформаційні системи менеджменту туризму й соціально- культурного сервісу

уміння впроваджувати інноваційні проекти в туризмі, інформаційні інноваційні технології в процесах обслуговування туристів

формування суджень:

здатність обґрунтовувати доцільність та необхідність апаратно-технічного й програмного забезпечення інформаційних технологій в туристичній сфері

здатність оцінити вплив факторів впровадження й використання інформаційних технологій у туристичній діяльності

здатність обґрунтувати необхідність використання геоінформаційних технологій в організації туризму

здатність визначити принципи впровадження інновацій в сучасних умовах та особливості моделей інноваційного розвитку туристичних підприємств

здатність аналізувати міжнародний та вітчизняний досвід формування та впровадження інновацій в діяльність туристичних підприємств

здатність визначити принципи та механізми функціонуванні інноваційних процесів в туризмі

здатність встановлювати переваги та недоліки методів оцінки економічної ефективності впровадження інновацій, обґрунтовувати доцільність застосування їх окремих елементів в діяльності туристичних підприємств

здатність встановлювати параметри роботи систем бронювання та комплексний систем обслуговування туристичних замовлень

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Обов'язкова
Семестр	2-й
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Кількість модулів	1
Лекції, годин	30
Практичні/ семінарські, годин	30
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	120
Тижневих годин для денної форми навчання:	10
аудиторних	4
самостійної роботи студента	6
Вид контролю	екзамен

2. Ціль та завдання дисципліни

Мета - формування системи знань про особливості розробки та впровадження інноваційного туристичного продукту, використання інноваційних технологій у його формуванні та обслуговуванні туристів.

Завдання: надання теоретичних та практичних знань з застосування інноваційних технологій у сфері туристичних послуг; ознайомлення з теоретичними основами інноваційного менеджменту в туризмі, розроблення та запровадження інноваційного туристичного продукту, використання інноваційних технологій у його формуванні, обслуговуванні туристів; формування знань щодо новітніх механізмів та методів управління міжнародними та вітчизняними підприємствами сфери туризму.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	усього	У тому числі			
		л	п/с	лаб	сам. робота
1	2	3	4	5	6
Модуль-1					
Змістовий модуль 1: Інноваційна діяльність в туризмі					
Тема 1. Теорії інноваційного розвитку	25	4	4		17
Тема 2. Інноваційні процеси в туризмі	25	4	4		17
Тема 3. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування	25	4	4		17
Тема 4. Інноваційні проекти в туризмі	30	6	6		18
Разом за змістовим модулем 1	105	18	18		69

Змістовий модуль 2: Правове регулювання та фінансове забезпечення інноваційної діяльності в туризмі					
Тема 5. Державне регулювання інноваційної діяльності	25	4	4		17
Тема 6. Правові аспекти інноваційної діяльності	25	4	4		17
Тема 7. Фінансове та інвестиційне забезпечення впровадження інноваційних технологій у туризмі	25	4	4		17
Разом за змістовим модулем 2	75	12	12		51
Усього годин	180	30	30		120

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар запитань і відповідей Особливості інноваційного розвитку туризму	4
2	Семінар запитань і відповідей Діагностика інноваційного туристичного потенціалу	4
3	Семінар запитань і відповідей Розвиток і застосування інформаційних технологій у туризмі	4
4	Семінар з вирішенням ситуаційних завдань Інноваційний туристичний продукт	6
5	Семінар запитань і відповідей	4

	Методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності	
6	Семінар запитань і відповідей Інноваційні конфлікти та можливості їх вирішення	4
7	Семінар запитань і відповідей Ефективність інновацій у туризмі	4

5. Індивідуальні завдання

1. Розробка структурно-логічних схем до окремих питань дисципліни
2. Робота з офіційними даними (офіційні повідомлення у ЗМІ; статистичні дані тощо)
3. Підготовка оглядів періодичної і монографічної літератури з тем дисципліни
4. Підготовка доповідей, рефератів та наукових статей за наведеною тематикою

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Інноваційна діяльність в туризмі			
Семінар запитань і відповідей Особливості інноваційного розвитку туризму	17	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: вплив науково-технічних нововведень на розвиток туризму; еволюція теорій інноваційного розвитку; класифікація інновацій у туризмі; життєвий цикл інновацій. Джерела [1, 8, 11] 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування.
Семінар запитань і відповідей Діагностика інноваційного туристичного потенціалу	17	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: вплив науково-технічних нововведень на розвиток туризму; еволюція теорій інноваційного розвитку; класифікація інновацій у туризмі; життєвий цикл інновацій. Джерела [1, 8, 11] 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування.
Семінар запитань і відповідей Розвиток і застосування інформаційних технологій у туризмі	17	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: розвиток і застосування інформаційних технологій у туризмі; туристичні інформаційні термінали; геоінформаційні технології; автоматизація туристичного офісу; електронні магазини товарів для туризму. Джерела [1, 8, 9, 11-14] 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування.
Семінар з вирішенням ситуаційних завдань Інноваційний туристичний продукт	18	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: інноваційний туристичний продукт; маркетингові інновації в туризмі; техніко-технологічні інновації; інновації в процесах обслуговування. Джерела [1, 3, 11-16, 39] 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення поведінкових груп сучасних туристів та встановлення етапів життєвого циклу інновацій в туризмі.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, вирішення ситуаційних завдань

Разом змістовий модуль 1	69		
Змістовий модуль 2. Правове регулювання та фінансове забезпечення інноваційної діяльності в туризмі			
Семінар запитань і відповідей Методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності	17	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: організація науково-технічних досліджень у сфері туризму; система державного регулювання інноваційних процесів в Україні; регулювання інноваційної діяльності у технологічно-розвинених країнах світу; напрями інноваційної стратегії сталого розвитку туризму. Джерела [1, 9, 19] 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування.
Семінар запитань і відповідей Інноваційні конфлікти та можливості їх вирішення	17	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: інтелектуальна власність в інноваційних процесах; щорона і захист інтелектуальної власності; інтелектуальна власність як товар; використання прав на інтелектуальну власність у сфері туризму; інноваційні конфлікти та можливості їх вирішення. Джерела [1, 8-9, 14-16] 2. Самотестування	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування.
Семінар запитань і відповідей Ефективність інновацій у туризмі	17	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність і структура механізму фінансового забезпечення інноваційної діяльності; фінансові ресурси туристичних підприємств; макроекономічні джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку; ефективність інновацій і туризмі. Джерела [1, 5, 6, 28-34] 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування.
Разом змістовий модуль 2	51		
Разом	120		

7. Форми навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійне опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

8. Методи оцінювання

Письмовий екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів);

Оцінювання студентів протягом семестру

№ семінарського заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання, письмові опитування	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індивідуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		2			4
Тема 2	2		2			4
Тема 3	2		2			4
Тема 4	2	4	2		10	18
Разом змістовий модуль 1	8	4	8		10	30
Змістовий модуль 2						
Тема 1	2		2			4
Тема 2	2		2			4
Тема 3	2		2		8	12
Разом змістовий модуль 2	6		6		8	20
Разом	14	4	14		18	50

Оцінювання студентів при проведенні екзамену з використанням комп'ютерної програми "TestXPro"

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:
 0-45 балів - теоретична частина (тестування);
 0-5 балів – практична частина (ситуаційне завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (45 тестових завдань).

Оцінювання *тестових завдань* (45 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання **практичної частини** (1 ситуаційне завдання на 5 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
5	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення

	відповідає вимогам
3	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-2	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Оцінювання студентів при проведенні екзамену без використання комп'ютерної програми «MyTest»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:

0-45 балів - теоретична частина (тестування);

0-5 балів – практична частина (ситуаційне завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (45 тестових завдань).

Оцінювання *тестових завдань* (45 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання **практичної частини** (1 ситуаційне завдання на 5 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
5	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
3	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-2	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

1. Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Індивідуальні завдання.
4. Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Базова

1. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.
2. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями / под ред. Б.З. Мильнера. - М.: ИНФРА-М, 2010. - 675 с.
3. Инновационный менеджмент : учебник / под ред. В. А. Швандара, В. Я. Горфинкеля. — М. : Вузовский учебник, 2009. - 382 с.
4. Ілляшенко, С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. - Суми : Ун. кн., 2010. - 334 с.
5. Малахова Н.Н. Инновации в туризме и сервисе / Н.Н. Малахова, Д.С. Ушаков. - Ростов н/Д:МарТ, 2008. - 224 с.
6. Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу : монографія / за ред. С.М. Ілляшенка. - Суми : Університ. кн., 2008. - 615 с.
7. Михно, М.А. Роль инноваций в туризме : учебник / М. А. Михно. - М., 2004. -210с.
8. Морозов М.А, Информационные технологии в социально-культурном сервисе и туризме. Оргтехника: учебник / М.А. Морозов, Н.С. Морозова. - М.: Академия, 2002. - 240 с.
9. Практика сервиса в индустрии гостеприимства и туризма : учеб. пособ. / С. С. Скобкин. — М. : Магистр : ИНФРА-М, 2010. - 493 с.
10. Тимохина, Т. Л. Организация приема и обслуживания туристов : учеб. пособ. — 3-е изд., перераб. и доп. / Тимохина Т. Л. - М. : ФОРУМ : ИНФРА-М, 2010. — 352 с. : ил. — (Высшее образование).

11. Управління інвестиціями та інноваціями : навч. посіб. / Жаворонкова Г. В. - К. : Кондор, 2010. - 184 с.
12. Інноваційні технології в туризмі : Навчальний посібник / укл. А. Гуцол. – Северодонецьк : ПП. «Поліграф-Сервіс», 2015. – 343 с.

Додаткова

13. Менеджмент конкурентоспроможних фірм : навч.-практ. посіб. / 2- е вид., доп. та перероб. / Дорофієнко В. В. [та ін.] – Донецьк : Ноулідж, 2009. - 271 с.
14. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.
15. Гуляев В. Г. Новые информационные технологии в туризме / В. Г. Гуляев. – М.: ПРИОР, 1999. – 144 с. - Библиогр. в конце ст.
16. Зорин И. В. Энциклопедия туризма : Справочник / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 368 с. - Библиогр. с. : 354-358.
17. Комплексная автоматизация гостиниц / Гостиничный и ресторанный бизнес. – 2000. - № 3. – С. 43-44.
18. Котлер Ф. Маркетинг, гостеприимство, туризм / Ф. Котлер, Д. Боуэн, Д. Мейкенз. – М.: ЮНИТИ, 1998. – 760 с. - Библиогр. в конце ст.
19. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навч. пос. / П. Р. Пуцентейло. – К. Центр учбової літератури, 2007. - 344 с. Бібліогр. у кінці ст.
20. Стадник А. А. Технология приема и обслуживания туристов в гостинице : Метод. разработка. / А. А. Стадник. – М.: Высш. шк. по туризму и гостиничному хоз-ву, 2001. – 150 с. Библиогр. в конце ст.
21. Туризм в Україні : збірник нормативно-правових актів: у 5 т. / [під заг. ред. Вихристенка Б. І.]. – Ужгород: ІВА, 2000 - . – (Офіційне видання).
22. Bodlender J.A., Langfristige Trends im Schweizerischen Tourismus und die Rolle des Marketings, in: Die Volkswirtschaft, Nr. 12, Bern, 1995, S. 173-178.
23. Strategien und Massnahmen des Schweizer Hotelier-Vereins als Schwerpunkt einer kuenftigen Politik der Schweizer Hotellerie, in: Jahrbuch der Schweizerischen Tourismuswirtschaft 1998/99, St. Gallen, 1999.
24. <http://www.sdip.gov.ua> – сайт Державного департаменту інтелектуальної власності.
25. <http://www.dffd.gov.ua> – сайт Державного фонду фундаментальних досліджень.
26. <http://www.FreePatentsOnline.com> – безкоштовний онлайнвий каталог патентів з можливістю пошуку.
27. <http://www.codris.ru> – сайт Європейської асоціації трансферу технологій, інновацій та промислової інформації.
28. <http://www.innopolis.info> – сайт присвячений інноваціям та інвестиціям.
29. <http://www.in.gov.ua> – сайд Державного агентства України з інвестицій та інновацій.

30. <http://www.sib.inage.ru> – мережива інформаційна база даних. Ринок інноваційних ресурсів.
31. www.hospitality.ru – Сайт журналу «Готель і ресторан».
32. www.gosdel.panor.ru – Сайт журналу «Готельна справа».
33. www.tourbus.ru – Сайт журналу «Турбізнес».
34. www.hotelline.ru – Сайт журналу «Готель».

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ТУРИЗМІ

Тема 1. Теорії інноваційного розвитку

Семінар 1. «Особливості інноваційного розвитку туризму»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття «напрямок інноваційного розвитку підприємства».
 2. Життєвий цикл інновації.
 3. Поняття інноваційного потенціалу підприємства.
 4. Еволюція концепції інноваційного розвитку.
 5. Фактори, що сприяють та перешкоджають інноваційній діяльності підприємств.
 6. Критерії успіху інновацій у туризмі
- 2. Індивідуальне тестування.*

Тема 2. Інноваційні процеси в туризмі

Семінар 2 «Діагностика інноваційного туристичного потенціалу»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Структура і стадії інноваційних процесів
 2. Роль інновацій в управлінні туристичними підприємствами
 3. Транснаціоналізація процесу туристичного виробництва
 4. Поняття «інноваційний менеджмент»
 5. Глобалізація економіки та її вплив на розвиток туризму
 6. Ділове партнерство
 7. Вплив політичної, економічної та соціальної сфер на інноваційні процеси в туризмі
 8. Інноваційні процеси в просуванні та комерціалізації туристського продукту
 9. Роль Всесвітньої туристської організації в стимулюванні і поширенні інновацій
 10. Принципи сталого розвитку туризму
- 2. Економічний диктант.*
- 3. Індивідуальне тестування.*
- 4. Розгляд практичного завдання*

Підприємство має два альтернативні варіанти інноваційних проектів – проекти “А” і “Б”. Вихідні дані подані в табл. 1.

Таблиця 1. Вихідні дані для розрахунку ефективності проектів

Показники	Інноваційні проекти		Дисконтний множник	
	«А»	«Б»	Для проекту «А» при ставці 10%	Для проекту «Б» при ставці 12%
1.Обсяг інвестиційних коштів, грн.	7000	6700		
2. Період експлуатації проекту, роки	2	4		
3. Сума чистого грошового потоку, грн.	10000	11000		
2013	6000	2000	0,909	0,893
2014	4000	3000	0,826	0,797
2015	-	3000	-	0,712
2016	-	3000	-	0,636

Завдання:

1. Визначте реальну вартість інноваційних проектів та чистий приведений дохід.
2. Оцініть ефективність інноваційних проектів “А” і “Б”.

Тема 3. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування

Семінар 3 «Розвиток і застосування інформаційних технологій у туризмі»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність інформаційних технологій в туризмі
2. Поняття туристичного інформаційного терміналу та його можливостей
3. Поняття «геоінформаційна технологія» та напрями її застосування в туризмі
4. Основні програми автоматизації роботи туристичної фірми, що представлені на ринку України
5. Розвиток і застосування інформаційних технологій в туризмі
6. Програмно-технічний модуль «Інформаційний термінал»
7. Геоінформаційні технології (ГІС-технології)
8. Глобальні розподільні системи (GDS). Автоматизація туристичного офісу
9. Віртуалізація інформаційного забезпечення туриста. Віртуальні подорожі
10. Автоматизовані системи бронювання і резервування в туризмі

2. Індивідуальне тестування.

3. Розгляд кейсу.

Віртуальний тур - це потужний маркетинговий інструмент, що дозволяє здивувати існуючих партнерів і клієнтів, а також зацікавити і притягнути нових.

Переваги віртуальних турів в різних галузях бізнесу

Віртуальний тур є новим віянням в мистецтві фотографії. Віртуальні панорами і віртуальних тури створюються з використанням сучасних технологій і фототехніки. Створюється "ефект присутності" і тому, надається можливість для потенційного клієнта більш повно представити об'єкт і його інтер'єр, в порівнянні з найякіснішими цифровими фото.

Панорами і тури дозволяють не лише ефектно представити свій бізнес, але і притягнути увагу нових клієнтів і партнерів. Позитивні сторони:

- Ефект присутності: віртуальна панорама дає можливість оглянути навколишній простір, наблизити або віддалити об'єкт, що цікавить, розглянути його під потрібним кутом.

- Запам'ятовуваність: захоплююча подорож і ефектні фото на 360 градусів виділяють інтер'єр серед інших;

- Інформативність: можливість перегляду не по одній фотографії, а візуалізована картина інтер'єру в цілому;

- Універсальність і простота: віртуальний тур і панорами можуть бути інтегровані в сайт або при необхідності розміщені в рекламних цілях на спеціалізованих сайтах, а також розміщені у вигляді презентації на диск.

Переваги віртуальних турів в різних галузях бізнесу:

Готелі: Віртуальний тур дає можливість Вашому потенційному клієнтові оцінити зручність місцезнаходження готелю, красу і комфорт номера, подивитися вид з вікна. Вибрати з тисячі готелів одну на основі візуального досвіду.

Туристичні маршрути. Курорти: Реалістичні природні і урбанізовані пейзажі, можливість прогулянок і екскурсій по місцевості, можливість вибрати і зайти в потрібний готель. За допомогою зручного інтерфейсу є можливість огляду туристичної місцевості на 360 градусів.

Ресторани, нічні клуби : Віртуальний тур дозволить клієнтові зануритися в затишну атмосферу свята, що намічається, або відчути настрій вечірки, замовити столик, побачивши розташування і оцінивши усю красу інтер'єру.

Виставки: Віртуальний тур дозволить відвідувачам побувати і пройтися по виставці не дивлячись на те, що вона вже закінчилася, попутно прочитати потрібну інформацію про учасників виставки.

Питання:

1. З якими складнощами може зіткнутися суб'єкт туристичної діяльності при організації створення віртуальних турів?

2. Що характеризуватиме ефективність використання таких ресурсів на підприємствах туристичної галузі?

3. Що таке геоінформаційні технології і яку роль вони грають при створенні віртуальних туристичних маршрутів на географічних картах місцевостей?

Тема 4. Інноваційні проекти в туризмі

Семінар 4 «Інноваційний туристичний продукт»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Інноваційні види туризму
2. Інноваційні туристичні продукти
3. Техніко-технологічні інновації
4. Продуктові інновації в туризмі
5. Маркетингові та техніко-технологічні інновації
6. Інновації в процесах обслуговування в туристичній галузі
7. Класифікація екстремального туризму по видах
8. Інноваційний туристичний продукт як основа нового продукту
9. Визначення понять «продукт-захід», «продукт-регіон», «продукт-місцевість», «продукт-товар», «продукт-бренд».
10. Диверсифікація видів міжнародного туризму.
11. Напрями інновацій в процесах обслуговування в турфірмі, в готелях, на курортах.

2. Індивідуальне тестування.

3. Обговорення та вирішення ситуаційних завдань.

1. В Німеччині премію за інновації в туристичній галуззі вручають з 2005 р. Переможці зможуть, з одного боку, користуватися логотипом лауреата, а з іншої - отримати консультаційну підтримку щодо свого проекту. Ця «практична» нагорода дістається не лише абсолютним переможцям, але і п'ятірці кращих в кожній з 11 категорій, що охоплюють весь спектр послуг: від турів до спеціальних заходів і мобільного маркетингу. При оцінці звертається увага на новизну ідей, оригінальність і творчий підхід. Наприклад, один з проектів-переможців конкурсу реалізовується в Магдебурзі – «Mein Besuch schläft besser», тобто «Мої гості сплять краще». Для своїх друзів і знайомих жителі Магдебурга можуть забронювати кімнати по спеціальним, дуже вигідним, тарифам. У проекті беруть участь 15 міських готелів.

Лауреатом конкурсу став і один туристичний продукт новаторів з міста Брюнсбюттель на Північному морі, які вирішили організувати свою власну Олімпіаду на ватах (так називається берегова смуга Північного моря, затоплювана під час приливів) з видами спорту, пристосованими до цього регіону. В годину відливів туристи здійснюють тривалі екскурсії по мулистому дну ватів. У програму «Ваттлімпіськийх ігор» включені, наприклад: «ваттлейбол» (волейбол на ватах); командний забіг з вугром замість естафетної палички; метання гумових чобітів на відстань; перевірка влучності при стрільбі чайними пакетиками по мішені.

Питання

1. До яких видів можна віднести інновації в туризмі, що описані в ситуації 1? Обґрунтуйте Вашу відповідь.

2. Для якої з поведінкових груп сучасних туристів, згідно класифікації Дж. К. Холловея та Н. Тейлора (турист молодий пасивний; турист молодий активний; турист старшого віку активний; турист старшого віку пасивний) більш привабливими є проекти із ситуації 1? Поясніть свою думку.

3. Що з цього досвіду може бути корисним для українського туристичного ринку?

2. У туристичному бізнесі останнім нововведенням є прийняття до штату підприємства осіб, що мають незвичні, але іноді досить корисні професії.

В американському штаті Колорадо є готель Madeline Telluride, в штаті якого працюють так звані «Стабілізатори тиску». Це лікарі, головним завданням яких є боротьба з підвищеним або зниженим тиском постояльців. Комусь може здатися, що подібна посада - примха власників готелю, що намагаються привернути незвичайним сервісом більше туристів, проте люди, які страждають гіпер- або гіпотонією знають, як скаче тиск після тривалого перельоту та зміни клімату. До того ж розріджене повітря в горах Колорадо може звалити з ніг будь-яку непідготовлену людину.

Стабілізувати тиск в цьому спа-готелі воліють не таблетками, а більш традиційними засобами: евкаліптовими розтираннями і мазями, масажем і, в найважчих випадках, голковколюванням.

Серфінг в США не тільки найпопулярніше пляжне розвага, а й, як з'ясувалося, одна з найліберальніших. На одному з курортів Сан-Дієго катанню на дошці навчають навіть собак.

Інструктором і винахідником незвичайних курсів став серфінгіст, якому якось прийшло в голову, що його пес теж був би не проти зловити хвилю. Натренувавшись на власній собаці, молодий чоловік вирішив підзаробити, навчаючи вихованців інших людей. За словами інструктора, навчати собак набагато легше, ніж людей. На крутих віражах, де двоногі люди падають з дошки в воду, чотириногі серфінгісти легко утримують рівновагу.

Готелі, як правило, намагаються по максимуму використовувати займаний простір. У підвалах і цокольних поверхах обладнуються спортивні зали, а на дахах часто можна побачити басейн або оглядовий майданчик. Однак у бостонському готелі InterContinental вирішили піти далі і обладнали на даху справжнісіньку пасіку, яка забезпечує медом ресторан готелю.

Але якщо є пасіка, значить, повинен бути і бджоляр. Саме таку посаду довелося ввести в штат власникам готелю і найняти на неї відповідного фахівця. Між іншим, професія «готельного пасічника» незабаром може стати такою ж необхідною, як, наприклад, портьє або покоївка. В одному з готелів Стокгольма дах також віддали для проживання медоносних бджіл.

Забезпечуючи безпеку авіаперельотів від ворогів двоногих, легко забути про те, що брати наші менші представляють для літаків не меншу небезпеку. Дуже багато літаків було виведено з ладу птахами, що потрапили в турбіну або

скло кабіни екіпажу. В аеропорту Цюріха це врахували і найняли на службу трьох мисливців, які патрулюють околиці злітних смуг, відстрілюючи ту живність, яка може становити небезпеку для злітаючих або заходячих на посадку літаків.

Схожа професія є і в Індії. На території готелю Amanbagh Resort в Раджастані працює група професійних стрільців з рогатки по мавпам. Настирливі мавпи так і норовлять стягнути у відпочиваючих все, що погано лежить. До того ж мавпи можуть напасти і серйозно покусати людину, тому для адміністрації готелю є першочерговим завданням захистити своїх гостей від мавп. Саме для цієї мети і наймаються люди, які стріляють по мавпам з рогаток. Стріляють вони не на поразку, а тільки для залякування хвостатих пустунів. Як кажуть працівники готелю, мавпи досить кмітливі і самі пускаються у втечу, ледве побачивши у дворі готелю людину з рогаткою, так що стріляти навіть не доводиться.

На Віргінських островах кокосові горіхи щорічно забирають життя понад ста осіб. І справа не в тому, що горіхи не свіжі, як раз навпаки - дозрілі горіхи мають звичай зриватися з пальм і падати на відпочиваючих під ними туристів.

З цієї причини адміністрація готелю Ritz-Carlton найняла до штату людину, яка забезпечує кокосову безпеку на підвідомчій їй території. Щодня вона обходить всі кокосові пальми на території і, спритно піднявшись по стовбуру, перевіряє які горіхи вже дозріли. Визначивши стиглі кокоси, вона кількома ударами мачете відокремлює їх від пальми і переходить до наступного дерева. А ввечері всі постояльці можуть скуштувати страви та коктейлі, приготовлені з таких смачних, але таких небезпечних кокосових горіхів.

Питання

1. До яких видів можна віднести інновації, що описані в ситуації вище? Обґрунтуйте Вашу відповідь.

2. На якому етапі життєвого циклу знаходяться описані вище інновації в туризмі? Доведіть чому.

3. Необхідно визначити найбільш ефективний інноваційний проект на основі розрахунку суми чистого приведенного доходу проектів А і Б.

Таблиця 1 - Витрати і надходження за 2-ма інноваційними проектами

Рік	Проект А, тис.грн	Проект Б, тис.грн
0	-1000	-1000
1	500	100
2	400	300
3	300	400
4	100	600
Проектна дисконтна ставка – 10%		

4. На основі таблиці 1 необхідно розрахувати:

1. Чистий приведений дохід інноваційних проектів і період їх окупності
2. Обґрунтувати найбільш вигідний варіант.

Таблиця 2 - Початкові інвестиційні витрати (-) і грошові потоки (+/-) за 2-ма інноваційними проектами

Рік	Проект А, тис.грн	Проект Б, тис.грн
0	-100000	-200000
1	+68781	+82800
2	+68781	+82730
3	-	+96860
4	-	+80450
Проектна дисконтна ставка – 14%		

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ

Тема 1. Державне регулювання інноваційної діяльності

Семінар 1 «Методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Особливості науково-технічних досліджень у сфері туризму
 2. Поняття державна інноваційна політика, національна інноваційна система (НІС)
 3. Основні фактори, що гальмують інноваційні процеси в туризмі в Україні
 4. Структура інноваційної інфраструктури України
 5. Напрями інноваційної стратегії сталого розвитку туризму
 6. Національна інноваційна система
 7. Регулювання та стимулювання інноваційних процесів
 8. Державна підтримка інноваційної діяльності в туризмі
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Економічний диктант.*

Тема 2. Правові аспекти інноваційної діяльності

Семінар 2 «Інноваційні конфлікти та можливості їх вирішення»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття «інтелектуальна власність» та його складові
 2. Діяльність в галузі охорони і захисту інтелектуальної власності
 3. Нормативно-правові акти, що регулюють сферу інтелектуальної власності в Україні
 4. Види порушень права інтелектуальної власності та можливі інноваційні конфлікти, шляхи їх вирішення
 5. Інтелектуальна власність в інноваційних процесах
 6. Використання прав на інтелектуальну власність у сфері туризму
 7. Охорона та захист інтелектуальної власності
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Економічний диктант.*

Тема 3. Фінансове та інвестиційне забезпечення впровадження інноваційних технологій у туризмі

Семинар 3 «Ефективність інновацій у туризмі»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття «фінансове забезпечення інноваційної діяльності», «фінансовий механізм» та його складові
2. Поняття «джерела фінансування» та особливості зовнішнього та внутрішнього фінансового забезпечення
3. Джерела фінансування туризму передбаченні Законом України «Про туризм»
4. Основні джерела формування прибутку туристичного підприємства
5. Макроекономічні джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку
6. Методи оцінки ефективності інновацій в галуззі туризму
7. Фінансова складова інноваційного потенціалу підприємства
8. Макроекономічні джерела фінансового забезпечення інноваційного розвитку
9. Інноваційна стратегія
10. Види державних інноваційних стратегій
11. Види інноваційних стратегій підприємства

2. Індивідуальне тестування.

3. Розгляд практичного завдання

1. Вивчається пропозиція про вкладення коштів у чотирирічний інноваційний проект, у якому передбачається одержати дохід з першого року - 20 тис. грн., у другому - 25 тис. грн., у третьому - 30 тис. грн. Надходження доходів відбуваються наприкінці відповідного року.

Первісні інвестиції складають 50 тис.

Засоби для фінансування проекту будуть отримані у виді банківського кредиту під 15% річних.

Коефіцієнти дисконтування 10 і 20%, де дисконтовані множники рівні:

$r=10\% = 1,0; 0,909; 0,826; 0,751;$

$r=20\% = 1,0; 0,800; 0,640; 0,512.$

Питання

1. Розрахуйте, чи вигідно брати участь у такому проекті?
2. Визначте внутрішню норму рентабельності інвестицій.

2. Інноваційний проект передбачає початкові інвестиції у розмірі 2 млн. грн. За попередніми прогнозами споживчого попиту протягом наступних двох років фірма отримуватиме чистий дохід у розмірі 1,2 млн. грн. щорічно. Ставка дисконту протягом терміну його реалізації становитиме 10%. Ставка дисконту для ЧТВ 15%.

t	D t - Bt	1/ (1-E)t при 10%	(D t - Bt)/ (1-E)t при 10%	1/ (1-E)t при 15%	(D t - Bt)/ (1-E)t при 15%
0	-2 000 000	1,0		1,0	
1	1 200 000	0,909		0,870	
2	1 200 000	0,826		0,756	
			ЧТВ =		ЧТВ =

Питання

1. Розрахуйте при яких умовах проект буде економічно вигідним.
2. Визначте внутрішню норму рентабельності інноваційного проекту. Зробіть висновки.

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ТУРИЗМІ

Тема 1. Теорії інноваційного розвитку

Семінар 1. «Особливості інноваційного розвитку туризму»

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Еволюція концепції інноваційного розвитку.
2. Фактори, що сприяють та перешкоджають інноваційній діяльності підприємств.
3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Теоретичні основи концепції інновацій базуються на наукових поглядах

- A. П.Майерса;
- B. Й. Шумпетера;
- C. Б.Санто;
- D. всі відповіді вірні.

2. Вартість інтелектуальних ресурсів, які в господарському обігу приймають форму нематеріальних активів; вартість об'єктів права інтелектуальної власності – це

- A. інтелектуальні ресурси;
- B. інтелектуальні активи;
- C. інтелектуальний продукт;
- D. інноваційні ресурси.

3. Визначений шлях або рух, що базується на впровадженні і реалізації інновацій, які зумовлюють поліпшення кількісних та якісних характеристик діяльності підприємства, забезпечують зміцнення його ринкових позицій та створюють умови для його прогресивного розвитку – це

- A. інноваційний розвиток;
- B. напрямок інноваційного розвитку;
- C. інноваційна політика;
- D. інноваційна діяльність.

4. Архітектурні інновації в туризмі покликані

- A. створювати нові події або об'єкти, що потребують реорганізації;
- B. змінювати структуру, бізнес-моделі та правила поведінки в туризмі;
- C. змінювати фізичну чи інституційну інфраструктуру, дослідницьку чи навчальну базу;
- D. всі відповіді вірні.

5. Базуючись на положеннях Генерального погодження з торгівлі послугами, інновації в туризмі поділяють на

- A. організаційні, маркетингові та продуктові інновації;
- B. архітектурні, інновації бізнес-моделей та інновації в логістиці;
- C. інституційні, ресурсні та маркетингові інновації;
- D. концептуальні, архітектурні та маркетингові інновації.

6. До технологічних інновацій в туризмі можна віднести

- A. появу нових маршрутів;
- B. систему продажів «все включено» (all inclusive);
- C. появу космічних подорожей;
- D. появу нових видів транспорту для обслуговування туристів.

7. Інновації, що спричиняють перехід на новий, більш високий рівень розробки і виробництва – це

- A. проривні інновації;
- B. поліпшуючі інновації;
- C. заміщуючі інновації;
- D. маркетингові інновації.

8. Маркетингові інновації – це

- A. нові рішення в системах та ланцюжках постачання, збуту, розподілу та трансферу, у тому числі туристів;
- B. створення нових концепцій туризму, туристичних послуг, та реалізація їх в новітніх форматах обслуговування, нових архітектурно-інженерних і технологічних рішеннях, що задовольняють потреби туристів;
- C. розвиток новітніх підходів з удосконаленням в ціноутворенні, пропозиції, просуванні та оплаті турпродукту;
- D. нові способи введення бізнесу, розвиток новітніх підходів у відношеннях між клієнтом та фірмою, або між фірмами, що є виробниками/посередниками з продажу послуг на ринку туризму.

9. Інновації, що формують нові правила та системи регулювання в туризмі, а також галузях, що обслуговують туристів; формують нові системи і форми співробітництва між адміністрацією, приватним сектором й суспільством в туристських місцевостях – це

- A. інновації в логістиці;
- B. ресурсні інновації;
- C. інституційні інновації;

Д. концептуальні інновації.

10. До потреб, які повинен задовольнити продукт завдяки своїм додатковим споживчим властивостям, не відносять

- А. орієнтацію на комфортність;
- В. прагнення до економії часу;
- С. бажання індивідуалізувати споживання;
- Д. немає вірної відповіді.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Ильенкова С. Д., Гохберг Л. М., Ягудин С. Ю. и др. Инновационный менеджмент М. : Юнити, 2007.
2. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. Під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
3. Новиков В. С. Инновации в туризме: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. С. Новиков. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с.
4. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.
5. Морозов М.А, Информационные технологии в социально-культурном сервисе и туризме. Оргтехника: учебник / М.А. Морозов, Н.С. Морозова. - М.: Академия, 2002. - 240 с.
6. Управління інвестиціями та інноваціями : навч. посіб. / Жаворонкова Г. В. - К. : Кондор, 2010. - 184 с

Додаткова

1. Інноваційний розвиток промисловості України. Монографія [Текст] / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін.; Під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Дениченка. – К.: КНТ, 2006. – 648 с.
2. Козак Ю. Г., Єхануров Ю. І., Ковалевський В. В. та ін. Міжнародні стратегії економічного розвитку. – К., 2005. – С. 151.
3. Філіпенко, А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації : навч. посіб. [Текст] Філіпенко А. С. – 3-є вид., перероб. і допов. – К.: Знання України, 2006. – 316 с. – С. 6.

Тема 2. Інноваційні процеси в туризмі

Семінар 2 «Діагностика інноваційного туристичного потенціалу»

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Поняття «інноваційний маркетинг» та його мета в управлінні туристичним бізнесом.
 2. Поняття «інноваційна стратегія».
 3. Процес планування науково-технологічної роботи як складова успіху в діяльності туристичної компанії.
 4. Потенційні проблеми при управлінні технологічними інноваціями в туризмі.
- 3. Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Людські ресурси, що створюють інновації, які можна описати та ідентифікувати, що мають великий комерційний потенціал, та надалі отримують правову охорону і стають об'єктами права інтелектуальної власності – це

- A. інтелектуальні ресурси;
- B. нематеріальні активи;
- C. інтелектуальний продукт;
- D. людський капітал.

2. Інноваційний розвиток – це

A. використання своїх інноваційних можливостей у процесі аналізу, мобілізації й удосконалювання виробничого потенціалу;

B. сукупність змін, які ведуть до появи нової якості і зміцнення життєвості системи, її здатність чинити опір руйнівним силам зовнішнього середовища;

C. процес господарювання, що спирається на безупинні пошук і використання нових способів і сфер реалізації потенціалу підприємств у мінливих умовах зовнішнього середовища у рамках обраної місії та прийнятної мотивації діяльності і який пов'язаний з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту;

D. всебічний процес зміни організації та її діяльності, адекватний умовам середовища та результуючий у нарощуванні або збереженні організаційної активності.

3. За стратегічною спрямованістю можна виділити такі напрямки інноваційного розвитку

- A. збалансований, захищаючий, абсорбуючий, наступаючий;
- B. науковий, технічний, технологічний, конструкторський, виробничий;
- C. «завоювання симпатій споживача», «всебічні переваги», «ефект іміджу»;
- D. управлінський, організаційний, соціальний, промисловий.

4. Зовнішній інноваційний розвиток – це

- A. інноваційна діяльність на підприємстві з метою закріплення його на ринку;
- B. постійно здійснювана інноваційна діяльність, що закладена в стратегії на тривалий строк;
- C. інноваційна стратегія, що є обов'язковою складовою стратегічного набору діяльності підприємства;
- D. реорганізація фізичної чи інституційної інфраструктури, дослідницької чи навчальної бази.

5. До продуктових інновацій в туризмі можна віднести

- A. появу нових видів транспорту для обслуговування туристів;
- B. систему продажів «все включено» (all inclusive);
- C. нові форми співробітництва між адміністрацією, приватним сектором й суспільством в туристських місцевостях;
- D. появу нових маршрутів.

6. Для організацій у сфері туризму визначальною і часто первинною, що викликає в циклі інноваційних перетворень необхідність проведення технологічних й інших нововведень є

- A. інновація в менеджменті;
- B. інновації в процесах обробки інформації;
- C. продуктова інновація;
- D. інституційні інновації.

7. Інновації бізнес-моделі – це

- A. нові рішення в системах та ланцюжках постачання, збуту, розподілу та трансферу, у тому числі туристів;
- B. створення нових концепцій туризму, туристичних послуг, та реалізація їх в новітніх форматах обслуговування, нових архітектурно-інженерних і технологічних рішеннях, що задовольняють потреби туристів;
- C. нові способи введення бізнесу, розвиток новітніх підходів у відношеннях між клієнтом та фірмою, або між фірмами, що є виробниками/посередниками з продажу послуг на ринку туризму;
- D. розвиток новітніх підходів з удосконаленням в ціноутворенні, пропозиції, просуванні та оплаті турпродукту.

8. Використання нового виду ресурсів для організації туризму й розробки нових турів та послуг – це

- A. інновації в логістиці;
- B. ресурсні інновації;
- C. інституційні інновації;
- D. організаційні інновації.

9. Процес планування науково-технологічної роботи в діяльності туристичної компанії, повинен включати

А. встановлення конкретних цілей наукових досліджень та узгодження їх організації з головними довгостроковими технологічними небезпеками та перспективами;

В. розробку загальної ділової стратегії, частиною якої є наукові дослідження та розробку процедури оцінки науково-дослідницьких проектів у світлі цілей та можливостей компанії;

С. організацію наукових досліджень і виробництва таким чином, щоб забезпечити максимальне переміщення технології із сфери наукових досліджень у практику;

Д. всі відповіді вірні.

10. Сукупність організаційно-економічних методів і форм управління усіма стадіями і видами інноваційних процесів на рівні фірми, компанії, корпорації, галузі – це

А. інноваційний менеджмент;

В. інноваційний процес;

С. інноваційна діяльність;

Д. дифузія інновацій.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Малахова Н. Н., Ушаков Д. С. Инновации в туризме и сервисе. – М.: ИКЦ «МарТ», Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2008. – 224 с. («Туризм и сервис»).

2. Михно М. А. Роль инноваций в туризме. [Текст] / Михно М. А. – Учебник. – М, 2004. – 210 с.

3. Новиков В. С. Инновации в туризме: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. С. Новиков. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с.

4. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.

5. Инновационный менеджмент : учебник / под ред. В. А. Швандара, В. Я. Горфинкеля. — М. : Вузовский учебник, 2009. - 382 с.

6. Ілляшенко, С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. - Суми : Ун. кн., 2010. - 334 с.

7. Практика сервиса в индустрии гостеприимства и туризма : учеб. пособ. / С. С. Скобкин. — М. : Магистр : ИНФРА-М, 2010. - 493 с.

Додаткова

1. Воскресенский В. Ю. Международный туризм. Инновационные стратегии развития: учеб. пособие. – М.: ЮНИТИ – Дана, 2007. – 159 с.

2. Изотова М., Матюхина Ю. Инновации в социокультурном сервисе и туризме – М.: Прогресс, 2008. – 244 с.

3. Кучеров А. П. Объектное управление: новационный и инновационный менеджмент в туризме. – М.: Издательство «Спутник+», 2009. – 208 с.

Тема 3. Інформаційні інноваційні технології в процесах туристичного обслуговування

Семінар 3 «Розвиток і застосування інформаційних технологій у туризмі»

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Розглянути класифікацію інформаційних технологій в туризмі.

2. Електронна комерція в туризмі.

3. Мультимедійні технології в туризмі.

4. Характеристика найпопулярніших туристичних серверів в глобальній мережі Інтернет.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Сукупність прийомів, методів та засобів послідовного якісного перетворення інформації на таких етапах інформаційних процесів, як збирання, передавання, зберігання, обробка, накопичення – це

A. інформаційні технології (ІТ);

B. комунікаційні мережі;

C. автоматизація виробничої діяльності;

D. геоінформаційні системи.

2. Впровадження сучасних інформаційних технологій в туристичний бізнес забезпечує

A. покращання якості послуг та передачу великого обсягу інформації;

B. збільшення швидкості обслуговування та ефективність діяльності;

C. можливість враховувати потреби кожного індивідуального клієнта та ефективний зворотній зв'язок;

D. всі відповіді вірні.

3. Резервування – це

А. закріплення за клієнтом (туристом) конкретного місця у готелях, санаторіях, транспортних засобах, яке відбувається за допомогою інтернету, телефону, тощо з частковою чи повною передоплатою;

В. аренда (запас) частки місць оптом у готелях, санаторіях, транспортних засобах тощо проміжним продавцем (турагентом, туроператором) для подальшої їх роздрібною реалізації клієнтам;

С. придбання туристичних послуг в Інтернеті за безготівковий розрахунок;

Д. онлайн-служба, яка є платформою, і дає можливість прямих продажів, легкої оплати послуг кінцевим споживачем, розвитку бізнесу між виробником, турагентами і посередниками.

4. Метою застосування геоінформаційних систем у туризмі є

А. допомога при підготовці туристичних карт, буклетів і іншої друкованої продукції;

В. задоволення попиту на довідкову інформацію;

С. створення інтерактивних картографічних Інтернет-ресурсів для територій, що володіють унікальним природним потенціалом або що мають історико-культурне значення;

Д. всі відповіді вірні.

5. До можливостей геоінформаційних систем реалізованих засобами Internet браузерів не відносяться

А. відображення об'єктів, маршрутів, регіонів; переміщення по карті, зміна масштабу відображення;

В. підключення космічних знімків для відображення, друк обраного фрагменту карти;

С. зручна оплата послуг підприємств туристичної інфраструктури кінцевим споживачем завдяки функціям клієнтського інтерфейсу;

Д. відображення даних по окремому об'єкту та детальної довідникової інформації, виконання просторових і атрибутивних запитів.

6. Робочі функції програмного комплексу, розробленого компанією «Само-Софт» можна розбити на такі групи

А. розрахунок цін, прийом платежів, перевірка якості виробничих і управлінських технологій, виконання замовлень;

В. оптимізації бізнес-процесів, виконання замовлень, бухгалтерський розділ, підтримка довідників;

С. ведення турів, робота з клієнтами, ведення платежів, підтримка довідників, підготовка вихідних документів, сервісні режими;

Д. відповіді вірні.

7. Розробка компанії «Інтурсофт» – програмна система «Travel Office-2000» забезпечує для туристичного підприємства повністю автоматизований

А. документообіг, пов'язаний з обслуговуванням клієнтів (заявки, рахунки, платежі, турпутівки);

- В. відносини з постачальниками (бронювання – підтвердження);
- С. внутрішні потреби фірми (каса, реалізація, управлінська звітність);
- Д. всі відповіді вірні.

8. Серед сфер застосування сучасних інформаційних технологій на туристичних підприємствах виділяють

- А. автоматизація управління, автоматизація обліку, системи Інтернет-бронювання, нагромадження та розподіл інформації;
- В. прямий маркетинг, системи бронювання/резервування, електронна презентація підприємства та її туристичного продукту (послуги);
- С. отримання оперативної інформації, використання електронних каталогів, віртуальний туризм;
- Д. автоматизація управління, віртуальний туризм, системи бронювання/резервування.

9. Основною функцією інформаційного туристичного терміналу є

- А. передача великого обсягу інформації;
- В. надання інформації про туристичний потенціал туристично привабливої місцевості;
- С. збільшення швидкості обслуговування та ефективність діяльності туристичних підприємств;
- Д. полегшення використання електронних каталогів туристичного продукту за країнами та напрямками.

10. Глобальні системи бронювання Amadeus та Galileo найбільш розповсюдженні в

- А. Південній та Північній Америці;
- В. Азії та Тихоокеанському регіоні;
- С. Європі, у т.ч. динамічно розвиваються в Україні;
- Д. всі відповіді вірні.

11. Інформаційна компонента геоінформаційних систем складається з

- А. космічних знімків, разом з географічними даними; туристичних об'єктів з чисельними пам'ятками та додаткової інформації туристичної інфраструктури;
- В. довідкової бази даних та картографічного інтерфейсу;
- С. космічного зображення високого розрізнення та декількох картографічних шарів з можливістю ідентифікації об'єкта й одержання додаткової інформації з нього;
- Д. всі відповіді вірні.

12. До відмітних особливостей програмного комплексу «Туристичний офіс» у порівнянні з іншими аналогічними програмами відносяться

- А. робота користувачів проводиться в режимі розмежування доступу;

В. допоміжними режимами є управління і контроль за фінансовою діяльністю, і при необхідності фінансові дані можуть бути передані в іншу бухгалтерську програму, наприклад «1С»;

С. автоматичну розсилку факсів, ухвалення факсів і обмін інформацією між фірмами, що об'єднанні в мережі між тур агентствами, туроператорами по модему, що допомагає об'єднати приватні туристичні фірми в єдиний інформаційний простір;

Д. всі відповіді вірні.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Морозов М. А., Морозова Н. С. Информационные технологии в социально-культурном сервисе и туризме. Оргтехника: Учебник. – М.: Изд-во «Академия», 2002. – 240 с.

2. Новиков В. С. Инновации в туризме: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. С. Новиков. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с.

3. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.

4. Морозов М.А, Информационные технологии в социально-культурном сервисе и туризме. Оргтехника: учебник / М.А. Морозов, Н.С. Морозова. - М. Академия, 2002. - 240 с.

5. Практика сервиса в индустрии гостеприимства и туризма : учеб. пособ. / С. С. Скобкин. — М. : Магистр : ИНФРА-М, 2010. - 493 с.

6. Управління інвестиціями та інноваціями : навч. посіб. / Жаворонкова Г. В. - К. : Кондор, 2010. - 184 с

7. Інноваційні технології в туризмі : Навчальний посібник / укл. А. Гуцол. – Северодонецьк : ПП. «Поліграф-Сервіс», 2015. – 343 с.

Додаткова

1. Плотникова Н. И. Комплексная автоматизация туристского бизнеса. Ч. 1.: Информационные технологии в туризме. Учебно-методическое пособие. – М.: Советский спорт, 2000. – 320 с.

2. Плотникова Н. И. Комплексная автоматизация туристского бизнеса. Ч. 2.: Информационные технологии в туризме. Учебно-методическое пособие. – М.: Советский спорт, 2000. – 197 с.

3. Менеджмент конкурентоспроможних фірм : навч.-практ. посіб. / 2- е вид., доп. Та перероб. / Дорофійенко В. В. [та ін.] – Донецьк : Ноулідж, 2009. - 271 с.

4. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.

Тема 4. Інноваційні проекти в туризмі

Семінар 4 «Інноваційний туристичний продукт»

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування, спостереження за участю в дискусії

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Брендинг – інноваційний інструмент в просуванні туристичного продукту.
 2. Наведіть приклади організаційних інновацій.
 3. Продуктові інновації в туризмі.
 4. Маркетингові інновації в туризмі.
- 3. Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Продуктові інновації в туризмі – це

А. нові способи введення бізнесу, розвиток новітніх підходів у відношеннях між клієнтом та фірмою, або між фірмами, що є виробниками/посередниками з продажу послуг на ринку туризму;

В. новий або удосконалений туристичний продукт, зі зміненими споживчими властивостями;

С. направлені на поліпшення виконання вже існуючих операцій;

Д. створення нових концепцій туризму, туристичних послуг, та реалізація їх в новітніх форматах обслуговування, нових архітектурно-інженерних і технологічних рішеннях, що задовольняють потреби туристів.

2. Такі інновації в туристичній галузі як роботи для прибирання, комп'ютерні системи слідкування, інтегровані системи управління готелем, автоматизовані системи бронювання й продажів авіа білетів, електронна реєстрація на авіарейси відносяться до

А. інновацій у класичних процесах;

В. продуктових інновацій;

С. інновацій в організації;

Д. концептуальних інновацій.

3. Інновації у класичних процесах направлені на

А. зниження виробничих витрат;

В. підвищення рівня екологічності виробництва;

С. поліпшення виконання вже існуючих операцій;

Д. всі відповіді вірні.

4. Будівництво готелів та ресторанів з криги, портативних готелів-сфер, готельних номерів під землею – це

- A. концептуальні інновації.
- B. інновації в організації;
- C. інновації бізнес-моделі;
- D. інновації в менеджменті.

5. Для підвищення туристичної привабливості країни використовують такі інноваційні маркетингові прийоми

- A. створюють іконічні твори в культурі та мистецтві;
- B. ініціюють потужні та інноваційні підходи до глобальних проблем, зокрема у сфері захисту довкілля;
- C. розробляють масштабні кампанії використовують до глобальних спортивних подій;
- D. всі відповіді вірні.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

5. Проаналізуйте кейс та підготуйтеся до його обговорення.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.
2. Инновационный менеджмент : учебник / под ред. В. А. Швандара, В. Я. Горфинкеля. — М. : Вузовский учебник, 2009. - 382 с.
3. Управління інвестиціями та інноваціями : навч. посіб. / Жаворонкова Г. В. - К. : Кондор, 2010. - 184 с
4. Інноваційні технології в туризмі : Навчальний посібник / укл. А. Гуцол. – Северодонецьк : ПП. «Поліграф-Сервіс», 2015. – 343 с.
5. Малахова Н. Н., Ушаков Д. С. Инновации в туризме и сервисе. – М.: ИКЦ «МарТ», Ростов н/Д: Издательский центр «МарТ», 2008. – 224 с. («Туризм и сервис»).
6. Михно М. А. Роль инноваций в туризме. [Текст] / Михно М. А. – Учебник. – М, 2004. – 210 с.
7. Новиков В. С. Инновации в туризме: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. С. Новиков. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с.

Додаткова

1. Менеджмент конкурентоспроможних фірм : навч.-практ. посіб. / 2- е вид., доп. Та перероб. / Дорофійенко В. В. [та ін.] – Донецьк : Ноулідж, 2009. - 271 с.
2. Волков Ю. Ф. Гостиничный и туристический бизнес / Ю. Ф. Волков. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 637 с. - Библиогр. с. : 632-635.

3. Гуляев В. Г. Новые информационные технологии в туризме / В. Г. Гуляев. – М.: ПРИОР, 1999. – 144 с.
4. Зорин И. В. Энциклопедия туризма : Справочник / И. В. Зорин, В. А. Квартальнов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 368 с. - Библиогр. с. : 354-358.
5. Изотова М., Матюхина Ю. Инновации в социокультурном сервисе и туризме – М.: Прогресс, 2008. – 244 с.
6. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – 3-є вид., перероб. та доп. [Текст]: навч. посіб. / О. О. Любіцева. – К.: «Альтпрес», 2005. – 436 с: іл., картосхеми, – С. 253.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ТУРИЗМІ

Тема 1. Державне регулювання інноваційної діяльності

Семінар 1 «Методи й інструменти державного регулювання інноваційної діяльності»

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Механізм взаємодії української дослідницької та підприємницької сфери в галуззі туризму.

2. Позитивні приклади застосування грантів та субсидій для регулювання інноваційної діяльності в туризмі в різних країнах світу.

3. Приклади державного регулювання інноваційних процесів в деяких країнах.

4. Венчурні фірми у туристичному бізнесі.

5. Проблеми інноваційної інфраструктури в Україні, що перешкоджають стабільному розвитку туристичної галуззі.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. До системи організації і управління науковими дослідженнями в Україні відносяться такі інституційні одиниці

А. науково-дослідні та проектні установи й центри Академії наук України (НАН); науково-виробничі, науково-дослідні, проектні установи, системи галузевих академії;

В. науково-дослідні, проектні установи і центри міністерств і відомств; науково-дослідні установи і кафедри вищих навчальних закладів;

С. Державний комітет України з питань науки і технологій та науково-виробничі, проектні установи і центри при промислових підприємствах, об'єднаннях;

Д. всі відповіді вірні.

2. Регулювання інноваційного розвитку може здійснюватись на таких рівнях

А. державному та міжвідомчому;

В. національному, міжнародному та регіональному;

С. наднаціональному та державному;

D. наднаціональному, регіональному та міжвідомчому.

3. На державному рівні до основних складових інноваційного законодавства України не відносять

A. Закон «Про інноваційну діяльність»;

B. Стратегічні пріоритети Верховної Ради України щодо інноваційної діяльності в Україні на 2003–2013 рр.;

C. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні»;

D. постанова КМУ «Про затвердження державної цільової інвестиційної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009 – 2013 роки».

4. З метою заохочення ведення бізнесу у більш екологічно відповідальний спосіб різні міжнародні організації

A. запроваджують премії та програми сертифікації/екологічного маркування;

B. надають дотації малим підприємствам у сфері туризму;

C. впроваджують пільгове оподаткування для малих та середніх підприємств туристичної галуззі;

D. всі відповіді вірні.

5. До можливих альтернатив розвитку інноваційних технологій в туризмі на сучасному етапі в Україні можна віднести

A. розвиток туристичних маршрутів що відповідають євростандартам;

B. розробка туристично-рекреаційних паспортів окремих територій;

C. розвиток прогресивних фінансових технологій обслуговування туристів;

D. всі відповіді вірні.

6. Комплекс інноваційних, інформаційних, консультаційних, обчислювальних, учбових і інших центрів, інвестиційних, науково-технічних бірж, організаційних і інших послуг з супроводу всіх специфічних етапів інноваційної діяльності – це

A. державна система організації і управління науковими дослідженнями;

B. інноваційна інфраструктура;

C. організаційна структура Державного комітету України з питань науки і технологій;

D. науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки.

7. Організацією наукових досліджень в Україні займається

A. Державний комітет у справах науки і технологій України;

B. Міністерство інфраструктури України;

C. Верховна Рада України разом із профільним міністерством;

D. всі відповіді вірні.

8. Серед основних форм економічного регулювання інноваційних процесів найбільше значення мають

- A. науково-технічна політика та інструменти податкової політики;
- B. грошово-кредитне регулювання;
- C. промислова й амортизаційна політика;
- D. всі відповіді вірні.

9. До регіональної інноваційно-туристичної інфраструктури не відносяться

- A. венчурні туристичні фірми;
- B. туристичні кластери;
- C. регіональні центри інноваційного розвитку;
- D. всі відповіді вірні.

10. Інноваційні технології для сталого розвитку туризму використовуються з метою

- A. екологізації підприємств, що надають туристські послуги;
- B. забезпечення рівноправних умов для корінного населення поряд з іншими учасниками туристичного бізнесу в отриманні економічних, соціальних і культурних вигод від розвитку туризму, надання йому першочергового права на працевлаштування;
- C. повага та збереження місцевих культур, традиційних ремесел, фольклору та заохочення відповідальної поведінки туристів, культивування поваги до національних законів, культурних цінностей, соціальних норм і традицій;
- D. всі відповіді вірні.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Закон України “Про авторське право і спільних правах” від 23.12.93.
2. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 19.03.91.
3. Закон України “Про іноземні інвестиції” від 13.03.92.
4. Закон України “Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності” від 25.03.92.
5. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15.12.93.
6. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 23.12.93.
7. Закон України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” від 16.10.92 №2705-ХІІ.
8. Ильенкова С. Д., Гохберг Л. М., Ягудин С. Ю. и др. Инновационный менеджмент М. : Юнити, 2007.
9. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями / Под редакцией Б. З. Мильнера. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 675 с.

10. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. Під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.

11. Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу: Монографія / За ред. С. М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 615 с.

Додаткова

1. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 310 с.

2. Макаренко І. П., Копка Н. М., Рогожин О. Г., Кузьменко В. И. Національна інноваційна система України: проблеми і принципи побудови. [Текст] – К.: Ін-т проблем національної безпеки, 2007. – 520 с. – укр.

3. Никифоров В. И. Сфера туризма: рыночный механизм и система управления. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2000. – 176 с.

Тема 2. Правові аспекти інноваційної діяльності

Семінар 2 «Інноваційні конфлікти та можливості їх вирішення»

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Франчайзінг та його роль у впровадженні інновацій в сферу туризму.
2. Міжнародна угода про захист інтелектуальної власності (TRIPS).
3. Патенти в галуззі туризму.
4. Прецеденти інноваційних конфліктів в туристичному бізнесі в Україні та шляхи їх вирішення.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Укладання центральними чи регіональними органами державного управління договорів з суб'єктами інноваційної діяльності щодо розроблення й виробництва інноваційних продуктів, технології та послуг — це

- А. інструменти державної інноваційної політики з боку попиту;
- В. інструменти державної інноваційної політики з боку пропозиції;
- С. інструменти створення сприятливого середовища для інноваційного процесу.

2. Державна фінансова підтримка інноваційних проектів означає

А. їх пряме фінансування з Державного бюджету без повернення вкладених коштів;

В. безвідсоткове кредитування за рахунок бюджетних коштів;

С. часткове (до 50%) безвідсоткове кредитування інноваційних проектів за рахунок бюджетних коштів;

Д. повну або часткову компенсацію за рахунок бюджетних коштів відсотків, сплачених суб'єктами інноваційної діяльності комерційним банкам чи іншим фінансово-кредитним установам за кредитування інноваційних проектів;

Е. надання державних гарантій комерційним банкам, що здійснюють кредитування пріоритетних інноваційних проектів;

Ф. всі відповіді вірні;

Г. неправильна відповідь а);

Ж. неправильні відповіді а) і б).

3. Юридичне поняття, що охоплює сукупність авторських та інших прав на продукти інтелектуальної діяльності, що охороняються законодавчими актами держави — це

А. інтелектуальний продукт;

В. інтелектуальна власність;

С. нематеріальні активи підприємства;

Д. патенти;

Е. промислова власність.

4. Згідно з Паризькою конвенцією з охорони промислової власності до промислової власності не належать

А. винаходи;

В. відкриття;

С. корисні моделі;

Д. промислові зразки;

Е. торговельні марки;

Ф. комерційні найменування;

Г. всі відповіді вірні.

5. Винахід, який може бути визнаний патентоспроможним, повинен відповідати таким вимогам

А. бути новим;

В. мати винахідницький рівень;

С. бути придатним для промислового використання;

Д. всі відповіді вірні;

Е. неправильна відповідь б).

6. Дозвіл використовувати технічне досягнення або інший нематеріальний ресурс протягом певного строку за обумовлену винагороду — це

А. патент;

- В. ліцензія;
- С. авторське право.

7. Ліцензія, що надає ліцензіату лише право використання технології, зберігаючи за ліцензіаром права розпорядження — це

- А. звичайна ліцензія;
- В. безпатентна ліцензія;
- С. виключна ліцензія;
- Д. примусова ліцензія.

8. Періодичні суми виплат ліцензіару у вигляді встановленого проценту від обсягів виготовленої продукції на основі переданої технології — це

- А. роялті;
- В. паушальні платежі;
- С. рівномірні платежі у відсотках до ліцензійної угоди;

9. Сторона, яка є власником певного нематеріального ресурсу і диктує умови контракту — це

- А. ліцензіат;
- В. копірайтер;
- С. франчайзер;
- Д. правильні відповіді б) і в).

10. Ліцензія, яка зобов'язує особу, що отримала права на використання певного об'єкта займатися протягом дії угоди визначеним у ній бізнесом, використовуючи при цьому специфічне найменування, що належить власнику – це

- А. виключна ліцензія;
- В. франшиза;
- С. лізингова ліцензія;
- Д. форфейтингова ліцензія;
- Е. повна ліцензія.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Закон України “Про авторське право і спільних правах” від 23.12.93.
2. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 19.03.91.
3. Закон України “Про іноземні інвестиції” від 13.03.92.
4. Закон України “Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності” від 25.03.92.

5. Закон України “Про охорону прав на знаки для товарів і послуг” від 15.12.93.
6. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки” від 23.12.93.
7. Закон України “Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” від 16.10.92 №2705-ХІІ.
8. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями / Под редакцией Б. З. Мильнера. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 675 с.
9. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. Під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.
10. Новиков В. С. Инновации в туризме: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В. С. Новиков. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с.

Додаткова

1. Козак Ю. Г., Єхануров Ю. І., Ковалевський В. В. та ін. Міжнародні стратегії економічного розвитку. – К., 2005. – С. 151.
2. Морозова Е. Я., Тихонова Э. Д. Экономика и организация предприятий социально-культурной сферы. Учебное пособие. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2002. – 318 с.
3. Йохна М. А., Стадник В. В. Економіка і організація інноваційної діяльності: Навчальний посібник, [Текст] – К.: Вид.-й центр «Академія», 2005. – С. 25.
4. Федулова Л. І. Інноваційна економіка. Підручник. [Текст] – К.: Либідь, 2006. – 477 с.

Тема 3. Фінансове та інвестиційне забезпечення впровадження інноваційних технологій у туризмі

Семінар 3 «Ефективність інновацій у туризмі»

Методи контролю: усне та письмове опитування, письмове індивідуальне тестування.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*
2. *Самостійно опрацюйте питання:*
 1. Теорія інвестицій в інноваційну діяльність.
 2. Фінансове забезпечення туристичних компаній згідно Українського законодавства та закордоний досвід.
 3. Додаткові джерела формування прибутку туристичного підприємства.

4. ТНК в туристичній галуззі та їх інвестиційна діяльність.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Діяльність на основі нормативно-правового й інформаційно-методичного забезпечення фінансового управління, яка виникає у зв'язку з пошуком, залученням та ефективним використанням фінансових ресурсів для проектування, розробки й організації виробництва нових видів продукції, послуг, для створення і впровадження нової техніки, технології, форм і методів управління – це

- A. джерела фінансування;
- B. фінансування інноваційної діяльності;
- C. механізм фінансового забезпечення інноваційної діяльності;
- D. інвестування інноваційної діяльності.

2. В Законі України «Про туризм» перераховано наступні джерела фінансування туризму

A. власні фінансові ресурси суб'єктів туристичної діяльності, грошові внески громадян і юридичних осіб; позичкові фінансові кошти; безоплатні та благодійні внески; позабюджетні фонди; кошти фонду розвитку України; іноземні інвестиції; надходження від туристичних лотерей; інші джерела, не заборонені законодавством України;

B. прибуток, амортизаційні відрахування, виручка від продажу чи здачі в оренду майна; кредит; внески власників у статутний фонд; зобов'язання боржників; державні субсидії; інші джерела, не заборонені законодавством України;

C. бюджетні кошти різних рівнів; позабюджетні кошти; ресурси державних кредитної і страхової систем; кошти державних позик; амортизаційні відрахування; державні цільові комплексні програми; інші джерела, не заборонені законодавством України;

D. прибуток; кредит; амортизаційні відрахування; надходження з бюджету на оплатній і безоплатній основі; власні фінансові ресурси суб'єктів туристичної діяльності; інші джерела, не заборонені законодавством України.

3. Прибуток від надання туристичних послуг або від продажу туристичного продукту; прибуток від позареалізаційних операцій; прибуток від продажу майна, у т.ч. прибуток від продажу основних фондів (матеріальних активів), нематеріальних активів, цінних паперів інших підприємств – це

- A. фінансова діяльність туристичного підприємства;
- B. фінанси туристичних підприємств;
- C. основні джерела формування прибутку туристичного підприємства;
- D. основні напрямки використання фінансових ресурсів.

4. Основними напрямками використання фінансових ресурсів туристичними підприємствами є

- A. розрахунки за поточними операціями сплата податків, зборів, обов'язкових платежів;
- B. сплата відсотків за одержаними кредитами;
- C. витрати на інвестиційний розвиток підприємств туризму;
- D. всі відповіді вірні.

5. Туристичні підприємства створюють такі фонди грошових коштів

- A. статутний, амортизаційний, виробничий фонди; фонд оборотних засобів; фонд дебіторської заборгованості, поточних фінансових інвестицій;
- B. статутний, резервний, амортизаційний фонди; фонди виплати дивідендів, виплати заробітної плати, матеріального стимулювання працівників, фінансового забезпечення туроператорів і турагентів;
- C. статутний, амортизаційний, рахунковий фонд; фонди довгострокових інвестицій, капітальних, поточних інвестицій; фонд нематеріальних активів; пайовий, резервний фонд;
- D. статутний, резервний фонди; фонд вилученого капіталу; фонд забезпечення майбутніх платежів; фонд цільового фінансування; страховий фонд; фонд довгострокових позик.

6. Згідно з законодавством про туризм для покриття своєї відповідальності за збитки, заподіяні туристу, передбачено формування фонду фінансового забезпечення для туроператорів в сфері міжнародного туризму на рівні

- A. не менше 10 тис. євро;
- B. не менше ніж 20 тис. євро;
- C. не менше ніж 2 тис.євро;
- D. не менше 5 тис. євро.

7. Основними завдання фінансової діяльності підприємства є

- A. розробка систем планування, обліку і контролю, пристосування їх до сучасних умов господарювання, управління витратами виробництва, що не дозволяє використовувати реальні резерви підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається;
- B. вибір оптимальних форм фінансування, структури капіталу підприємства і напрямків його використання з метою забезпечення стабільно високої прибутковості, підтримування належної ліквідності та своєчасності розрахунків;
- C. створення зв'язку між результатами маркетингових досліджень і роботами з оновлення продукції, науково обґрунтовання планів середньо- і довгострокового характеру;
- D. всі відповіді вірні.

8. Відповідно до джерел коштів фінансування поділяється на

- A. внутрішнє, кредитне і лізингове;
- B. внутрішнє і зовнішнє;
- C. за рахунок власних коштів і за рахунок виручки від продажу послуг;

D. всі відповіді вірні.

9. При формування собівартості туристичного продукту до основних статей калькуляції входять

A. вартість транспортного обслуговування туристів та амортизаційні відрахування основних фондів туристичних підприємств, туристичного знаряддя; витрати на оплату праці; відрахування до фондів соціального страхування та інші операційні витрати;

B. вартість транспортного обслуговування туристів та амортизаційні відрахування основних фондів туристичних підприємств; податки, збори, обов'язкові платежі, які стягуються згідно з національним законодавством і міжнародними угодами, величина запланованого прибутку;

C. амортизаційні відрахування основних фондів туристичних підприємств, витрати на оплату праці; податки та обов'язкові платежі, які стягуються згідно з національним законодавством і міжнародними угодами;

D. вартість туристичного знаряддя, витрати на оплату праці; відрахування до фондів соціального страхування та інші операційні витрати; величина запланованого прибутку.

10. Для економічної оцінки інновацій на підприємствах туристичної сфери, розраховується

A. коефіцієнт ступеня інноваційності закладу;

B. коефіцієнт віддачі від інновацій;

C. коефіцієнт, який відображає вплив інновацій на поліпшення результатів господарської діяльності (збільшення обсягу реалізації послуг, капіталізація);

D. всі відповіді вірні.

4. Підготуйтеся до письмового опитування.

Список рекомендованої літератури

Основна

1. Закон України "Про іноземні інвестиції" від 13.03.92.

2. Закон України "Про основи державної політики в сфері науки і науково-технічної діяльності" від 25.03.92.

3. Ильенкова С. Д., Гохберг Л. М., Ягудин С. Ю. и др. Инновационный менеджмент М. : Юнити, 2007.

4. Инновационное развитие: экономика, интеллектуальные ресурсы, управление знаниями / Под редакцией Б. З. Мильнера. – М. : ИНФРА-М, 2010. – 675 с.

5. Економіка й організація інноваційної діяльності: Підручник / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Гречан та ін. Під ред. проф. О. І. Волкова, проф. М. П. Денисенка. – К.: ВД «Професіонал», 2004. – 960 с.

6. Севастьянова С. А. Региональное планирование развития туризма и гостиничного хозяйства: учебное пособие / С. А. Севастьянова. – М.: КНОРУС, 2007. – 256 с.

Додаткова

1. Воскресенский В. Ю. Международный туризм. Инновационные стратегии развития: учеб. пособие. – М.: ЮНИТИ – Дана, 2007. – 159 с.

2. Козак Ю. Г., Єхануров Ю. І., Ковалевський В. В. та ін. Міжнародні стратегії економічного розвитку. – К., 2005. – С. 151.

3. Кучеров А. П. Объектное управление: новационный и инновационный менеджмент в туризме. – М.: Издательство «Спутник+», 2009. – 208 с.

4. Лапин Е. В. Экономический потенциал предприятия: Монография. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2002. – 310 с.

5. Никифоров В. И. Сфера туризма: рыночный механизм и система управления. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2000. – 176 с.

Навчальне видання

*Бочарова Юлія Геннадіївна
Дорофєєва Христина Михайлівна*

Кафедра міжнародної економіки та туризму

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ТУРИЗМІ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60x84/8. Ум. др. арк.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м.Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої
Справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.